

Norsk forening for jordforsknings utferd til Odal – Solør – Hedmarksvidda

Den årlige utferden for Norsk forening for jordforskning gikk 9. og 10. september 1982 til Odal – Solør – Hedmarksvidda. Faglig hovedtema for utferden var siltjord og torvjord – dannelse, klassifikasjon, egenskaper og utnyttelse.

Mjele på Romerike

Første stopp var på gården Mjæla ved Akershus landbruksskole, Hvam. Gården er en tidligere forsøksgård oppkalt etter jordarten mjele. Forsøksringleder Ole Jørgen Solli orienterte om kornforsøkene på gården. Per Jørgensen forklarte dannelsen til siltjorda. For ca. 9000 år siden strakk havet seg som en grunn fjord innover Romerike. Fjorden ble fylt på med fine sedimenter til havets nivå (180 m over dagens havnivå). Arnor Njøs redegjorde for egenskapene til mjele. Jordarten inneholder en stor mengde fysisk nyttbart vann, men på grunn av lavt innhold av luft og plantenæringsstoffer er rotutviklingen dårlig i dypere lag. Alt i alt må mjelejorda regnes som god dyrkingsjord når de nødvendige næringsstoffer blir tilført.

Njustmyra ved Skarnes

Finn Brække demonstrerte forsøk med gjødsling ved skogreising på Njustmyra, som er ei over 3 m djup nedbørsmyr. Forsøkene gikk bl.a. ut på å tilføre ulike næringselementer til plantefelt med gran, furu og vrifuru. Kalk hadde vist seg å ha en positiv langtidseffekt. I likhet med flere andre steder var det påvist bormangel ved tørke. Dette kan muligens henge sammen med passivt opptak av bor i vannet. Ved tilføring av for store mengder boraks var det påvist skade på plantene.

Kongsvinger

Etter lunchpausen på Vinger hotell ble deltakerne guidet gjennom Kongsvinger-området kvartærgeologiske historie av en lokalkjent Geir Goffeng. Før landhevingen hadde Glommas løp gått via Store Vingersjøen og videre gjennom Sverige. Rolf Herud fortalte om planene for vassdragsregulering i området og om konsekvenser for landbruket. Eivind Solbakken orienterte om Jordregisterinstituttets jordsmonnkartlegging i Kongsvinger.

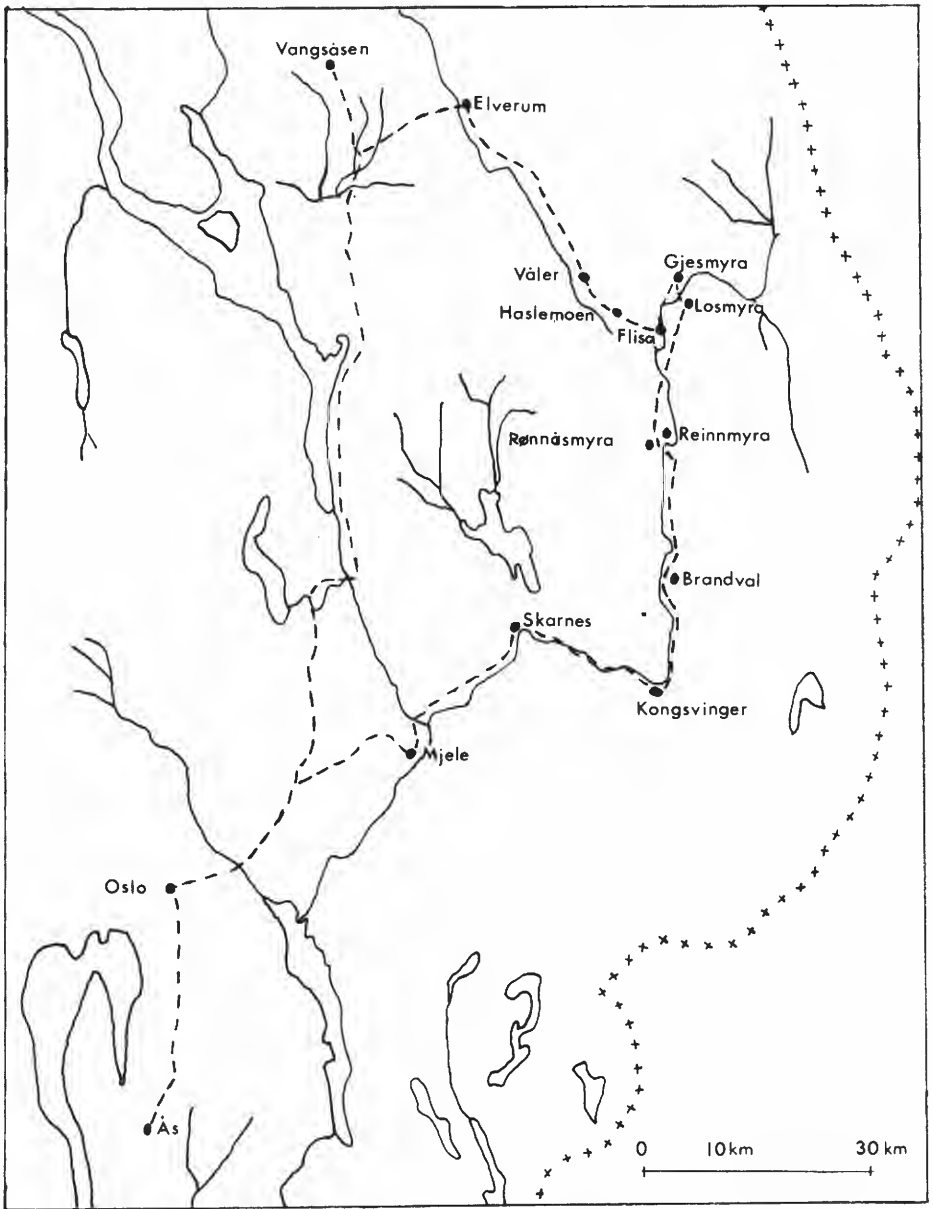
To jordtyper på mellomstrand i et område med vindavsetninger ble demonstrert. På grunn av kupering og lavt innhold av leir og humus vil jordtypene være marginal dyrkingsjord.

Brandval prestegård

Forsøksringleder Rolf Krok i Solør – Odal forsøksring fortalte om virksomheten i forsøksringen og om jordbruket i Solør. Korndyrkingsarealet utgjør ca. 85 % av jordbruksarealet i distriktet. Hugh Riley demonstrerte forsøk med jordforbedringsmidler, jordarbeiding, kjøreskader og ulike såtider. Njøs redegjorde for forsøk med erosjonsundersøkelser som var anlagt av Institutt for hydroteknikk og Institutt for jordkultur. Forsøket skulle ta sikte på å beregne bortført materiale fra jorda ved ulike behandlinger.

Rønnåsmyra

Den karakteristiske Rønnåsmyra, ei eksentrisk høgmyr, ble betraktet fra bussvinduet. Ole Lie fortalte at myra nå var vernet. Etter et internasjonalt klassifikasjonssystem for verneverdier var Rønnåsmyra gruppert i beste klasse. I forbindelse med fredningen var det oppstått store arealbrukskonflikter, og det var snakk om erstatninger på flere millioner kroner.

Utferd for Norsk forening for jordforskning 1982.

Diskusjon om dannelse av strengmyr på Hedmarksvidda.

Reinnmyra

Ved Nittedal Torvindustris fabrikk på Reinnmyra ga Ole Lie en innføring i produksjonen av dyrkingstorv, fra oppsamling ute på myra og til pakking i sekker. En viktig del av prosessen var fjerning av de store vannmengdene fra torva. Det ble framstilt tre ulike produkter: veksttorv, suppleringsstorv og naturtorv. Besøket ble avsluttet med en tur ute på myra.

Lossmyra

Fra Bashammeren kunne deltakerne nyte utsikten over Lossmyra. Karakteristisk for myra er de mange småtjern som er under gjengroing. Geir Goffeng fortalte om myras særpreg og arealkonfliktene mellom vern, nydyrking og avfallsdeponering. Myra er dessuten matningsområde for grunnvann i løsmasser.

Gjesmyra

Ole Lie orienterte om myr dyrking ved omgraving, som nå er en vanlig dyrkingsteknikk i Solør. Underliggende mineraljord graves opp og legges i et 30 – 40 cm tykt lag på overflata. Topplaget vil være en blanding av sand, silt og torv. Mineraljorda kan også legges i skråstilte lag. Opp til 3 – 4 m djup myr kan omgraves på denne måten. Dyrkingskostnadene pr. dekar er ca. 1500 kr. pr. meter torv som må omgraves.

Haslemoen

Etter overnatting på Victoria hotel på Flisa var Haslemoen første stopp. Per Jørgensen demonstrerte et profil med lagdeling i elveavsetning. Øverst i profilet var det silt. Nedover i profilet ble materialet grovere. Det var ingen forbindelse mel-

lom grunnvannet (ca. 14 m djupt) og det øverste siltlaget. Sedimentene var avsatt i en fjord som strakk seg nord til Elverum. Over leira som var avsatt på bunnen, ble det fylt opp et 30 – 50 m tykt lag med elvesedimenter til havnivået. Jorda på Haslemoen er både sjødrenert og tørkesterk, og er derfor god dyrkingsjord.

Besøk på Ole Lies gård

Ole Lie fortalte om bygda Våler og om sitt arbeid med nydyrking der. Sammen med Selmer Olsen viste han et profil i myr med meget høyt jerninnhold. Det høye jerninnholdet skyldes tilføring av jernrikt vann. Etter dyrking har det skjedd en anrikning som følge av myrsvinnet. På grunn av sterk binding til jern var det oppstått molybdenmangel. I et annet profil i myra lå det et lyst lag rikt på jernkarbonat like under torvlaget. I diskusjonen som fulgte ble det framsatt flere teorier for dannelse av det karbonat-holdige laget.

De deltakende ble så invitert til en hyggelig kaffepause i Ole Lies hjem. Etter at Steinnes hadde takket for bevertningen, ble besøket avsluttet med en kort demonstrasjon av potetdyrking på tørkesvak sandjord med kunstig vanning.

Brannfeltet ved Elverum

Herredsagronom Stein Enger og Ole Lie ledet guidingen i et ca. 10 000 dekar felt som var nedsvidd ved skogbrann. Det foregår nå dyrking på feltet. Foreløpig er ca. 1500 dekar oppdyrket.

Jorda er sjødrenert, men humusdekket er svært tynt etter skogbrannen. Ved dyrkingen blir det derfor tilført torv på toppen av mineraljorda. Dyrkingskostnadene er ca. 3000 – 3500 kroner pr. dekar.

Vangsåsen

Besøket i Vangsåsen ble innledet med middagsservering i Ole Nashougs villa. Nashoug viste seg som en meget allsidig person, med geologi, ferskvann og jordomseiling som hovedinteresser. Einar Wold orienterte om tidligere myrinventurer på Hedmark, og Thor Næss redegjorde for sine undersøkelser av strengmyrer. En visitt på ei slik myr var siste stoppested på utferden. Som navnet sier, danner disse myrene strengformete ristuer nærmest som terrasser i landskapet. Ristuene er ombrogene og er skilt fra de mellomliggende sonene av myra som er under påvirkning av jordvann. Dannelsen av de spesielle strengmyrene er ennå ikke klarlagt.

Tilbaketuren

På bussen tilbake orienterte Eiliv Steinnes om foreningens virksomhet framover. Prestvik oppsummerte hovedinntrykkene fra turen og innledet til diskusjon om klassifikasjon av myr og jordsmonn. Da debatten ebbet ut, var det tid for avstigning for omlag halvparten av deltakerne i Oslo. Kl. 19.30 var bussen vel tilbake i Ås. Det var bred enighet om at turen hadde vært meget vellykket.

Arne Grønlund